Lausunto

9.2.2026

KKO-HD/107/2026
Julkinen

Eduskunnan hallintovaliokunnalle
hav@eduskunta.fi

Viite: VNS 6/2025 vp

Lausunto hallintovaliokunnalle

1. Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt korkeimmalta oikeudelta asiantuntijalausuntoa sisäistä turvallisuutta koskevasta valtioneuvoston selonteosta. Esitän lausuntonani seuraavan.

2. Selonteossa on kuvattu sisäisen turvallisuuden toimintaympäristöä ja sen muutosta sekä määritelty keskeisimmät sisäisen turvallisuuden politiikan painopisteet ja tavoitteet. Keskityn lausunnossani tuomioistuinlaitoksen näkökulmaan.

3. Selonteossa todetaan lähtökohtana, että Suomen sisäisen turvallisuuden politiikan tärkeimpänä päämääränä on varmistaa, että Suomi on luottamuksen yhteiskunta, jossa toteutuvat turvallisuus ja oikeudenmukaisuus kaikissa oloissa. Selonteossa todetaan edelleen, että Suomen sisäisen turvallisuuden tilanne on yleisesti ottaen vakaa ja että Suomi on oikeusvaltio, jota turvaavat vahva demokratia, riippumaton oikeuslaitos ja korkea yhteiskunnallinen luottamus.

4. Selonteon johtopäätöksissä todetaan, että turvallisuusympäristön muutos, tunnistetut riskit ja suorituskykyvaatimukset edellyttävät turvallisuusviranomaisten resurssien merkittävää vahvistamista. Poliisin, Rajavartiolaitoksen, Tullin, suojelupoliisin, Hätäkeskuslaitoksen ja Pelastuslaitoksen suorituskyvyn ja resurssien vahvistaminen mainitaan nimenomaisesti sisäisen turvallisuuden pitkäjänteisen kehittämisen yhteydessä. Saman osion alussa todetaan lyhyesti, että rikosoikeudenhoidon ketjuun kuuluvien oikeushallinnon viranomaisten sekä tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytykset varmistetaan ja turvataan niiden rahoituspohja julkisen talouden tilanne huomioiden.

5. Selonteon ansiona voidaan pitää sitä, että tuomioistuinlaitoksen rooli sisäisessä turvallisuudessa on tunnistettu, vaikka riippumattomien tuomioistuinten tarkoituksena ei olekaan nimenomaisesti tuottaa turvallisuuspalveluita, eikä tuomioistuinlaitosta voi nähdä turvallisuusviranomaisten jatkeena. On selvää, että turvallisuusviranomaisten resurssien kasvattamisella ja suunnitellulla lainsäädännön kehittämisellä on vaikutuksia myös tuomioistuinten toimintaan ja että tämä aiheuttaisi merkittävää lisäresursoinnin tarvetta myös tuomioistuimissa.

6. Rahoituksessa on tärkeätä kiinnittää huomiota prosessien kokonaisuuteen. Rikosprosessi on ketju, jossa yhtenä merkittävänä osana on oikeudenkäynti eri tuomioistuinasteissa. Lisäpanostus rikosten esitutkintaan edellyttää

vastaavaa lisäpanostusta myös syytteet käsitteleviin tuomioistuimiin. Tuomioistuimilla toiminnan järjestämisen liikkumavara on hyvin pieni. Tuomioistuinten tehtävät ovat lakisidonnaisina annettuja ja perustuvat merkittäviltä osin perustuslakiin ja kansainvälisiin velvoitteisiin. Kaikki vireille tulevat asiat on ratkaistava ja jokaiselle kuuluva perus- ja ihmisoikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on turvattava.

7. Rikollisuustilanteen kehitys ja panostukset rikostutkintaan ovat jo nyt lisänneet rikosasioiden määrää käräjäoikeuksissa ja lähivuosina tilanne vaikeutunee entisestään. Taloustilanteen heikentyminen puolestaan näkyy velkomus- ja maksukyvyttömyysasioiden lisääntymisenä. Myöhemmin seuraa todennäköisesti mm. talousrikosasioiden kasvu. Lähivuosina asiamäärät lähtevät vastaavasti kasvuun muutoksenhakuasteissa.

8. Tuomioistuinten rahoitustilanne on pitkään ollut kireä erityisesti perusrahoituksen osalta. Tuomioistuintyössä ylivoimaisesti suurin kustannuserä ovat palkat, joten riittämätön rahoitus merkitsee riittämätöntä henkilökunnan määrää. Kun työmäärä ei ole vähentynyt, seurauksena on ollut, että tuomioistuimet ovat ruuhkautuneet, oikeudenkäynnit viivästyneet ja myös työn laatu on saattanut kärsiä. Sanalla sanoen oikeusturva on heikentynyt. Tuomioistuinten henkilökunnan kannalta tämä on merkinnyt kuormittumista ja jaksamisen ongelmia.

9. Tällä hetkellä tuomioistuinlaitokselle kaavailluilla merkittävillä leikkauksilla resursseihin olisi ilmeisiä vaikutuksia myös rikosprosessin sujuvuuteen. Rikosprosessin hidastuminen edelleen tuomioistuinvaiheessa merkitsisi sellaista prosessin tukkeutumista, jolla voisi olla myös turvallisuusvaikutuksia. Näitä vaikutuksia selonteossa ei ole riittävästi tunnistettu.

10. Riippumattomalla tuomioistuinlaitoksella on yleisemminkin huomattava rooli oikeusjärjestelmän, demokratian ja yhteiskuntarauhan ylläpidossa. Tuomioistuinlaitos on osaltaan sisäistä ja ulkoista turvallisuutta vahvistava toimija. Toimiva oikeusvaltio ja sen toimintaedellytyksistä huolehtiminen on keskeistä koko yhteiskunnalle ja sen turvallisuudelle.

11. Suomalainen oikeusvaltio on vankalla pohjalla, tuomioistuimet ovat riippumattomia, niiden toimintaan luotetaan ja toiminnan laatu on hyvää. Siitä huolimatta suomalaisen tuomioistuinlaitoksen kustannukset ovat kansainvälisestikin vertaillen kohtuulliset. Ongelmia on prosessien kestossa. Tuomioistuinten ennestään niukoista resursseista tinkimisellä ei ole mahdollista saavuttaa valtiontalouden kokonaisuudessa mainittavia hyötyjä. Sen sijaan sillä aiheutettaisiin oikeudenkäyntien viipymistä edelleen, asioiden ruuhkautumista ja lopulta kansalaisten luottamuksen rapautumista suomalaiseen oikeusvaltioon. Tätä ei voida pitää merkityksettömänä seikkana myöskään sisäisen turvallisuuden kannalta.

Tatu Leppänen
Presidentti

Yhteystiedot

Korkein oikeus
Postiosoite: PL 301
Katuosoite: Pohjoisesplanadi 3
Puhelin: 02956 40000
Faksi: 02956 40154
korkein.oikeus@oikeus.fi

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta